

Fırsat Eşitliği Yönergesi

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ

ÖZEL GEREKSİNİMLİ ÖĞRENCİLER İÇİN EĞİTİMDE FIRSAT EŞİTLİĞİ YÖNERGESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç ve kapsam

MADDE 1 – (1) Bu Yönerge; İstanbul Üniversitesi'nde kayıtlı bulunan özel gereksinimli öğrencilerin karşılaştıkları dezavantajları ortadan kaldırmak ve onların Üniversitede akademik, sosyal ve kültürel ortamlara eşit fırsatlarla katılımlarını sağlamaya yönelik usul ve esasları düzenler ve kapsar.

Dayanak

MADDE 2 – (1) Bu Yönerge; 04/11/1981 tarihli ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun 7 nci maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinin (2) numaralı alt bendi ile 14 üncü maddesine, 07/07/2005 tarih ve 25868 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Engelliler Hakkında Kanun ile 14/08/2010 tarih ve 27672 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Yükseköğretim Kurumları Engelliler Danışma ve Koordinasyon Yönetmeliğine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

MADDE 3 – (1) Bu Yönergede geçen;

1. a) Akademik Danışman: Özel gereksinimli öğrencilere akademik sorunları konusunda danışmanlık yapan öğretim elemanını,
  2. b) Birim: İstanbul Üniversitesi bünyesinde bulunan Enstitü, Fakülte ve Yüksekokulu,
  3. c) Ders: İstanbul Üniversitesi'nde ön lisans, lisans ve lisansüstü eğitim programlarında verilen zorunlu ve seçmeli dersleri,
  - ç) Engelsiz Bilgi Merkezi: İstanbul Üniversitesi Engelliler Uygulama ve Araştırma Merkezi Öğrenci Koordinatörlüğü ile işbirliği yaparak İstanbul Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı bünyesinde özel gereksinimli öğrenci ve personele hizmet veren merkezi,
    1. d) Merkez: İstanbul Üniversitesi Engelliler Uygulama ve Araştırma Merkezini,
    2. e) Müdür: Merkez Müdürünü,
    3. f) Öğrenci Koordinatörlüğü: Merkeze bağlı olan özel gereksinimli öğrenci destek hizmetlerini koordine eden birimi,
    4. g) Özel Gereksinimli Öğrenci: Bedensel, zihinsel, duyuşsal, psiko-sosyal yeteneklerini kullanma ve toplum yaşamına uyum sağlama ile günlük ihtiyaçlarını karşılamada desteğe ihtiyacı olan öğrenciyi,
  - ğ) Rektör: İstanbul Üniversitesi Rektörünü,
    1. h) Senato: İstanbul Üniversitesi Senatosunu,
  - ı) Sınav: İstanbul Üniversitesi'nde ön lisans, lisans ve lisansüstü eğitim programlarında yapılan bütün sınavları,
    1. i) Üniversite: İstanbul Üniversitesini,
    2. j) Yönetim Kurulu: Merkezin Yönetim Kurulunu,
- ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Eğitim-Öğretim Uygulamaları

Ders uygulamaları

MADDE 4 – (1) Özel gereksinimli öğrencilerin fırsat eğitliği çerçevesinde öğrenim görebilmesi ve başarılarının olumsuz etkilenmemesi için ders öncesinde, sırasında ve sonrasında ağağıdaki hususlara riayet edilir:

1. a) Ders izlencelerine “Engel durumunuzdan ötürü herhangi bir akademik uyarlamaya ihtiyaç duyuyorsanız lütfen benimle iletiğime geçiniz” cümlesi eklenir.
  2. b) Öğretim elemanları Öğrenci Koordinatörlüğü tarafından gönderilen özel gereksinimli öğrencilere iliğkin kiğisel verileri gizli tutmakla yükümlüdür.
  3. c) Öğretim elemanları özel gereksinimli öğrencilere yönelik ders materyali konusunda Öğrenci Koordinatörlüğü ve Engelsiz Bilgi Merkezi ile iğbirliği yapar.
- ç) Sınıflarda özel gereksinimli öğrencilerin oturma ihtiyaçlarını karđılayacak tedbirler alınır.

1. d) Öğretim elemanları özellikle iğitme engelli öğrencilerin talebi halinde derslerini yüzü sınıfa dönük olarak anlatır.
  2. e) İğitme cihazı kullanan öğrencilerin talebi doğrultusunda dersliklerdeki arka plan gürültüsünü ve yansımayı azaltan FM (Frequency Modulation) sistemleri temin edilir.
  3. f) Engel durumundan kaynaklanan ihtiyaçlarına göre özel gereksinimli öğrencilerin objektif konuların iğlendiği dersleri ses kayıt cihazı ile kaydetmesine izin verilir.
  4. g) Bilgisayarla yapılan uygulamalı derslerde hiç görmeyen ya da az gören öğrencilerin kullanabileceği bilgisayarlar bulundurulur. Bu bilgisayarlara eriğilebilirliği sağlayan gerekli programlar yüklenir ya da gerekli donanım takviyesi yapılır.
- ğ) Hiç görmeyen ya da az gören öğrencilerin dersle ilgili görsel materyalleri görenlerle eğit miktarda kavrayabilmesi için dersi veren öğretim elemanı tarafından sesli betimleme yapılır.

1. h) Özel gereksinimli öğrenciler, talepleri ve gerekçeleri Öğrenci Koordinatörlüğü tarafından uygun bulması halinde, kısa süreli olarak bölümleri ile ilgili dersleri, ikinci öğretim veya Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi ders programlarından takip edebilirler.
- ı) Özel gereksinimli öğrencilere verilen ödev ve projeler bu öğrencilerin engel grubu dikkate alınarak uyarlanır.

1. i) Maddi güçlüğü olan özel gereksinimli öğrencilerin eğitimle ilgili olan özel nitelikli araç ve gereçleri Öğrenci Koordinatörlüğü tarafından imkanlar ölçüsünde temin edilir ve öğrenciye süreli olarak teslim edilir.
2. j) Eğitim-öğretim yılı bağında Öğrenci Koordinatörlüğü tarafından özel gereksinimli öğrencilere oryantasyon toplantısı yapılır.

Sınav uygulamaları

MADDE 5 – (1) Sınav öncesinde, sırasında ve sonrasında özel gereksinimli öğrencilerin fırsat eğitliği çerçevesinde öğrenim görebilmesi ve başarılarının olumsuz etkilenmemesi için Öğrenci Koordinatörlüğü’nden destek talep edilebilir ve ağağıdaki hususlara riayet edilir:

1. a) Sınav salonlarının seçimi, farklı engel grupları çerçevesinde değerlendirilerek ve eriğilebilirlik kuralları da göz önünde bulundurularak yapılır,
  2. b) Sınav görevlilerince sınav saatleri, sınav yerleri ve soruları vb. gibi duyurular engel grupları göz önünde bulundurularak yapılır.
  3. c) Özel gereksinimli öğrencilerin ihtiyaç duymaları halinde sınavlara yardımcı araç ve gereç ile (iğitme cihazı, teleskopik gözlük, prizmatik gözlük, büyüteç vb.) girmelerine izin verilir.
- ç) Hiç görmeyen ya da az gören öğrencilerin yazılı sınavlarına refakat edecek, sınav olunan ders ile ilgili terminolojiye hakim olan okuyucu – iğaretleyici gözetmen görevlendirilir.

1. d) Özel gereksinimli öğrencilere zorunlu olması durumunda bilgisayar ortamında da sınav yapılabilir.
2. e) Hiç görmeyen ya da az gören öğrencilere özel ihtiyaçları doğrultusunda farklı formatlarda (büyütülmüş punto, kabartma yazı, ses dosyası, vb.) soru kağıdı hazırlanır.
3. f) Görme, işitme zorluğu ve dikkat eksikliği, hiperaktivite, disleksi – disgrafi, distoni v.b. gibi sorunlar yaşayan özel gereksinimli öğrencilerin talebi ve Öğrenci Koordinatörlüğünün uygun bulması halinde bu öğrencilerin bir gözetmen eşliğinde tek kişilik bir ortamda sınav olmaları sağlanır.
4. g) Konuşma (kekemelik, afazi, disfazi, vb.) ve işitme bozukluğu olan öğrenciler için sözlü sınav uygulamalarında uyarılma veya uygun ölçme ve değerlendirme metotları kullanılır.

ğ) Okuyucu-işaretleyici/yazıcı ya da büyük puntolu soru kağıdı ya da kitapçığı ile sınava giren görme engelli öğrencilere, doğuştan ağır işitme engeli olanlara, yazma ve hareket güçlüğü çeken öğrencilere ve Öğrenci Koordinatörlüğü tarafından ek süre ihtiyacı tespit edilen öğrencilere “sınav süresinin yarısı kadar” ek süre verilir. Bu ek süreye sınava hazırlık ve yerleşme süresi dahil değildir.

1. h) Özel gereksinimli öğrencilere kullandıkları ilaç, tıbbi malzeme vb. ile sınava girmelerine izin verilir.
- ı) Sınav esnasında ihtiyaç duyulması halinde, özel gereksinimli öğrencilerin, karşılaşılabilecekleri biyolojik ve psikolojik ihtiyaçlarından dolayı, görevli nezaretinde, geri dönmek kaydıyla sınava kısa süreliğine ara vermesine sınav görevlisi tarafından izin verilebilir.

(2) Bu hususların uygulanması, akademik danışmanın sorumluluğundadır.

Ders muafiyeti ve intibak

MADDE 6 – (1) Özel gereksinimli öğrencilerin özel durumları nedeniyle almaları mümkün olmayan teorik ve uygulamalı dersler için muafiyet yerine, ilgili birimin onayı ile öğrencinin durumuna göre akademik danışmanın ve dersi veren öğretim üyesinin görüşleri doğrultusunda intibak yapılması veya intibakın mümkün olmadığı durumlarda öğrencinin muaf tutulmasının istendiği dersin niteliğine göre (zorunlu/seçimlik) aynı kredide başka bir dersi seçmesi sağlanır.

Kısmi zamanlı öğrenci ve gönüllü öğrenci desteği

MADDE 7 – (1) Özel gereksinimli öğrencilere, Öğrenci Koordinatörlüğü tarafından gerekli görülen durumlarda ders çalışma konusunda kısmi zamanlı öğrenci veya gönüllü öğrenci destek hizmeti verilebilir.

(2) Bu hizmetin sağlanması için;

1. a) Öğrenci Koordinatörlüğü her eğitim ve öğretim yılı başında tespit edilen ihtiyaca göre Üniversiteden kısmi zamanlı öğrenci talebinde bulunur.
2. b) Kısmi zamanlı öğrenci veya gönüllü öğrencinin, özel gereksinimli öğrencinin eğitim gördüğü alanla ilişkili olmasına dikkat edilir.
3. c) Öğrenci Koordinatörlüğü özel gereksinimli öğrencilerin ihtiyaçları doğrultusunda, tahsis edilen kısmi zamanlı öğrenci veya gönüllü öğrencilerin verecekleri destek hizmetini koordine eder.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Hizmetlere Erişim

Mimari erişilebilirlik

MADDE 8 – (1) Özel gereksinimli öğrencilerin Üniversitenin açık ve kapalı mekanlarında günlük çekmeden erişimlerinin sağlanması için aşağıdaki düzenlemeler yapılır:

1. a) Üniversitenin yeni yapılanmasında yer alacak tüm mimari alanlar, özel bir ek tasarıma veya düzenlemeye gerek duyulmaksızın, mümkün olduğunca (özel gereksinimli öğrenciler de dikkate alınarak) herkes tarafından kullanılabilir şekilde, ulusal ve uluslararası standartlara uygun olarak tasarlanır.
  2. b) Mevcut ve tarihi binalarda mimari erişilebilirliğe ve dersliklere yönelik ulusal ve uluslararası standartlar göz önüne alınarak, yapı ya da mekâna uygun ve uyarlanabilen projelerle gerekli tadilatlar yapılır.
  3. c) Hareket engeli olan öğrenciye mevcut asansörlerin kullanım izni verilir.
- ç) Öğrenci Koordinatörlüğü özel gereksinimli öğrencinin kayıtlı olduğu birime ulaşımı konusunda imkanlar ölçüsünde destek sağlar.

1. d) Hiç görmeyen ya da az gören öğrencilerin dersliklerini kimsenin yardımı olmadan bulabilmeleri için binalar içinde kabartma yazı dahil gerekli tedbirler alınır.

Bilgiye erişim

MADDE 9 – (1) Üniversitenin kullandığı tüm elektronik sistemler ve teknolojiler özel gereksinimli öğrencilerin ihtiyaçlarına göre düzenlenir. Özel gereksinimli öğrencilerin Üniversitenin web tabanlı hizmetlerine erişebilmeleri için verilen bütün web hizmetleri W3 standartları göz önünde bulundurularak hazırlanır. Üniversite web sitesi ana sayfası, Üniversiteye bağlı birimlerin internet sayfaları, öğrenci otomasyon sistemi ve web tabanlı eğitim yapan bölümler gelişen ve değişen teknolojiler kullanılarak geliştirilir ve düzenli olarak güncellenir.

(2) Özel gereksinimli öğrencilerin eğitim aldıkları bölümlerin kütüphanelerinden talep ettikleri yayınlar, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'na uygun olarak istedikleri formatta çoğaltılır veya ödünç olarak verilir.

(3) Engelsiz Bilgi Merkezi tarafından özel gereksinimli öğrencilerin dersleriyle ilgili ve kişisel gelişimlerine katkıda bulunacak her türlü materyal, talebi doğrultusunda öğrencinin istediği formatta (MP3, Braille, MS Word, PDF vb.) hazırlanır.

Sağlık ve rehabilitasyon hizmetlerine erişim

MADDE 10 – (1) Üniversitede eğitim gören özel gereksinimli öğrencilerin İstanbul Üniversitesi Hastaneleri ve Mediko Sosyal Merkezinden öncelikli olarak yararlanmaları için gerekli düzenlemeler yapılır.

(2) Üniversitede eğitim gören özel gereksinimli öğrencilerin engellilik raporu alma veya yenilemeleri sürecinde kendilerine öncelik ve kolaylık sağlanır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

İyi tutum

MADDE 11 – (1) Üniversitede görev yapan her düzeydeki akademik ve idari personel özel gereksinimli öğrencilere iyi tutum sergilemelidir.

(2) Akademik ve idari personelin iyi tutumla ilgili Merkez tarafından yürütülen bilinç düzeyini artırma amaçlı hizmet içi eğitimlere katılımı sağlanır.

(3) Akademik personelin sınav ve ders uygulamalarına yönelik engel gruplarına uygun materyal hazırlama ve danışmanlık konusundaki hizmet içi eğitimlere katılmaları sağlanır.

Sosyal ve kültürel etkinlikler ve imkanlar

MADDE 12 – (1) Üniversite, özel gereksinimli öğrencilerin Üniversitenin düzenlediği kültür ve spor etkinliklerine katılmalarını teşvik eder ve bu konuda gerekli kolaylıkları sağlar.

(2) Üniversite, özel gereksinimli öğrencilerin yaratıcı, sanatsal ve entelektüel kapasitelerini geliştirme ve kullanmaları için imkanlar ölçüsünde gerekli tedbirleri alır.

(3) Öğrenci Koordinatörlüğü maddi güçlüğü bulunan özel gereksinimli öğrencilerin burs ve yurt ihtiyaçlarının karşılanması için destek hizmeti verir.

(4) Öğrenci Koordinatörlüğü özel gereksinimli öğrencilere istihdam imkanları ve mesleklere ilişkin bilgilendirme yapar.

Hizmetlerden yararlanma

MADDE 13 – (1) Bu Yönergede belirtilen hizmetlerden yararlanılabilmesi için İstanbul Üniversitesinde eğitim alan özel gereksinimli öğrencilerin Öğrenci Koordinatörlüğüne yazılı olarak başvurması gerekir.

Afet ve Acil durumlar

MADDE 14 – (1) Afet ve acil durumlarda özel gereksinimli öğrencilerin buldukları mekanı güvenli bir şekilde terk edebilmeleri için ilgili birim tarafından gerekli düzenlemeler yapılır.

Hüküm bulunmayan haller

MADDE 15 – (1) Bu Yönergede hüküm bulunmayan hallerde, özel gereksinimli öğrencinin kayıtlı olduğu birimin yazılı talebi üzerine, Üniversite, Merkezin görüşünü alarak gerekli kararı verir ve uygulamayı yapar.

Yürürlük

MADDE 16 – (1) Bu Yönerge İstanbul Üniversitesi Senatosu tarafından kabul edildiği tarihte yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 17 – (1) Bu Yönerge hükümlerini İstanbul Üniversitesi Rektörü yürütür.